

Forfatter: Dalgas, Ernesto

Titel: Udrag fra Lidelsens Vej

Citation: Dalgas, Ernesto: "Lidelsens Vej", i Dalgas, Ernesto: *Lidelsens Vej*, udg. af Henrik Schovsbo, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1993, s. 294.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-dalgaasideval-shoot-idm139862323201664/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Lidelsens Vej

positiv. Selvom Woel ikke mener, bogens rigdom på tanker kommer frem ved et referat, er hans behandling meget parafraserende. Her er han i modsætning til Jørgen Bukhdal, der i 1931 i *Det moderne Danmark* kort placerer Dalgas i 1890'ernes livsanskuelsesdebat. Igen ved siden af Feilberg, og med kraftige kierkegaardske allusioner: romanen karakteriseres som studier i »Livets Stadier», Prosa-historien sammenlignes med Kierkegaards forlovelseshistorie, og senere under omtalen af *Dommedags Bog* inddrages begrebet *Euten-Eller*. Der påvises sådan set ingen kierkegaardske træk ved bogernes tænkning, men sammenknytningen af de to er altså tydelig.

Hos K.F. Plesner i *Kulturbærere* (1938) træffes den første æstetiske kritik af romanen. Den sættes højt som en »fin, dyb og tankerig» bog, men den er også ujævn. Dalgas er under påvirkning af Kierkegaards æstetiske forfatterskab og behersker hans form.

Jacob Paludan behandler Dalgas i åbningsessayet i samlingen *Litterært Selskab* (1956). Han forholder sig lidt kritisk til den kierkegaardske adept og hans megen tale om lidelsen – nyder han den? Paludan ser klart Dalgas som comtesk nøgternhedsprofet og stiller spørgsmålet, om det er nok at leve på. Sluttelig sammenholder han romanen med traditionen for at vælge de indre, åndelige værdier fremfor de materielle, som ifølge Paludan vælges af nutiden.

For sig selv står Aage Henriksens behandling af *Lidelsens Vej*. I 1942 udsendte han i Hasselbalchs Kulturbibliotek et Dalgasbind med indledning, *Noveller og Fragmenter*. Her er fire store fragmenter af romanen. Indledningen rummer en biografisk skitse og en bestemmelse af værk og skæbne som styret af de to store kræfter: kristendommen, væsentligst i Kierkegaards udgave, og positivismen. Værk og skæbne ses under ét, og Dalgas' sygehistorie genfortælles kort.

1948 offentliggjorde Aage Henriksen den allerede nævnte afhandling om *Lidelsens Vej* i *Orbis Litterarum*. Ud over en redegørelse for bogens tekstforhold og tilblivelseshistorie giver artiklen en analyse af romanen. En nøjere gennemgang af bogens komposition, hvor der lægges vægt på en intern og psykologisk analyse og hvor forfatterens store viden om den åndelige udviklings særlige lovmæssigheder inddrages, gives i essayet »Kompositionens sprog», trykt i samlingen *Gøtiske tid* (1971). Endelig har Aage Henriksen taget *Lidelsens Vej* op i en artikel i tidsskriftet *Kritik*, nr. 32 (1974). Her sættes Salomons opgør

med bl.a. sin stedfader ind i en større sammenhæng omkring århundredets formulering af de store generations- og kulturopgør.

I de litteraturhistoriske oversigtsværker markeres Dalgas en gang imellem. Således kort, men indsigtfuldt af Ejnar Thomsen i *Dansk Litteratur efter 1870* (1935), der fremhæver modsætningen mellem de skarpt tegnede småbybilleder og den åndelige dragning. F.J. Billeskov Jansen skildrer i Politikens *Dansk litteratur historie* (1966) Dalgas som den konsekvente subjektivist. Ib Bondebjerg behandler i Gyldendals *Dansk litteraturhistorie* (1984) kort Dalgas og *Lidelsens Vej* sammen med Harald Kidde under begrebet resignation og indre eksil.

Som sagt affødte genudgivelsen af *Lidelsens Vej* i 1963 en hoben dagbladsanmeldelser. Her skal blot nogle få drages frem. I *Jyllands Posten* afviste Johannes Møllehave fra et kristent synspunkt aldeles romanen og frakendte den enhver form for kierkegaardsk dialektik. Henrik Neliendam lagde i *Berlingske Aftenavis* vægt på bogens eksistensdebat og her navnlig på Kierkegaards rolle. Endelig vil jeg fremhæve Peter Brasks kronik i *Berlingske Tidende*: »Verdensomsejling i en nøddeskal», hvor han bredt tager kærlighedssynet og seksualangsten i bogen og tiden op til analyse.

6. Tekstforhold

Førsteudgaven af *Lidelsens Vej* kom i Axel Mielches redaktion 1903 på forlaget Lehmann og Stages Boghandel, det nuværende P. Haase og Søns Forlag. Bogen kom, så vidt det er oplyst, i kommission.

I 1942 udsendtes som tidligere omtalt fragmenter af romanen af Aage Henriksen i *Hasselbalchs Kulturbibliotek* (nr. 18). Det drejer sig om situationen, hvor Salomon erfarer, at han er adopteret, og hans reaktion på det; om soireerne hos etatsråden og diskussionerne med Rector magnificus; om afskeden med Prosa; og hele »Efterskrift».

I 1963 udsendte jeg romanen som billigbog i *Hans Reitzels Serie*, med forord. Her var gennemført en vis normalisering af teksten, idet førsteudgavens vekslen mellem rodemester og kæmner som titel på Salomons stedfar var rettet til gennemgående kæmner, glemte 1. personformer var ændret til 3. person, visse henvisninger til tidligere bortredigerede afsnit var fjernet, og desuden var der skåret en del i det af Mielche og fru Langballe redigerede afsnit om Salomon og re-